

Istre je naprednejši od hrvatskega dela. Obrti skoro ni. Premogovnik je v Krapnju pri Labinu. V Istri je mnogo bavksita in marmorja, ki se pa le malo izrabljata. Tujski promet raste. Tretjina prebivalstva (po mestih) je laška, dve tretjini sta slovenski ali hrvatski. Vsled laškega vpliva je le malo šol. Rodoljubje krepko deluje, da bi se v tem oziru stanje izboljšalo. — Tak je pogled na Istro, ki jo nam hočejo Italijani iztrgati; pisatelj pa pravi (20): »Od pamtiveka je bila naša ta tužna, a sveta, z znojem prepojena istrska zemlja; naše to lepo sinje morje in naše mora ostati na veke.« Da bi se ta želja obistinila!

V. S.

Albert Sič: **Narodne vezenine na Kranjskem.** I. in II. del. V Ljubljani, Kleinmayr & Bamberg, 1918.

Človeku, ki ljubi v resnici svoj narod in mu želi napredka in podviga v vsakem oziru, ki misli kulturno

Je-li to res naše? Saj so nam pripovedovali in zabičali, da je vse nemškega izvora, kar imamo. Res, tako so nas učili; pa ni treba verjeti vsega, kar se govori, tudi tedaj ne, ako se to celó natisne. Kar podaja prof. Sič, to je naše; dokaze podamo na drugem mestu.

Zbirka nudi dosedaj dva dela: 1. Gorenjske vezenine. Ta del obsega uvod in 17 listov s 121 vzorci. 2. Belokranjske vezenine; ta del vsebuje poleg uvoda 14 listov s 122 vzorci. — Vsi se ločijo po motivih, po slogu in po tehniki ter so izvedeni v barvah. Avtor se je držal ljudskega čuta, ki pozna za vezenje na perilu samo tri barve: rdečo, modro in črno. To se da podpreti dokumentarično in zasledovati najmanj 400 let nazaj. In že to samobrzdanje kaže, da je delo izvršil strokovnjak. Še bolj pa posameznosti. Sič je imel pred očmi dvojen smoter: poučiti svoje rojake, kaj je res narodno, in omogočiti posnemanje ter

uporabo starih načel v novem praktičnem življenju. Zato je opremil te vzorce z enotno razstavno mrežo, ki znači osnutek in votek podlage, na katero se veze; natisnjena je z modro barvo. Prvi del kaže širšo (2 mm), drugi ožjo (1 mm) mrežo. Ornament je izveden dosledno z rdečo ali pa z modro bojo, tako da je videti na prvi pogled, kako da je zasnovan in stiliziran, kako so urejeni vbodi. Da pokaže, kako učinkava ornament na perilu, je podal Sič v uvodu tudi nekaj celih kosov po fotografičnih snemkih; v prvem delu 1 prevlako za blazine, 1 prtlič in 1 oplečnik; v drugem 1 otirač, 1 namizni prt in 1 oplečnik.

Zgodovinsko plat obrazloži uvod, ob kratkem, v lahkoumljivi besedi. Pové

in se trudi zreti v bodočnost, preseda dnevno kričanje in zloraba sugestivne besede »narodno«, ko vidi, kdo da se je poslužuje ponajveč in »deluje« z njeno pomočjo — ne za narod sev, ne za njegovo kulturo in blagostanje, ampak navadno le zato, da obrača pozornost nase. Zato živimo pri nas psevdonardno življenje: v teoriji, obhodih, plesih, veselicah in teatralnih prireditvah. Večina ne čuti narodno v tem pomenu, da bi jo prepajalo to mišljenje res do dna srca in duše, ampak je navadno le na koncu jezika in na vnani plat obleke. Zato jemljemo tudi slovstvene proizvode, ki nosijo ostentativno na čelu pečat »narodno« — z neko rezervo v roke, v bojazni, da se nam vsiljuje spet kak nov »strokovnjak-vpijat«.

Pri publikaciji prof. Siča se pa tega ni bati, hvala Bogu! Njegove »Narodne vezenine na Kranjskem« so zares pošteno in strokovnjaško narodno delo — in to nas prijetno preseneti. Mož se je poprijel dela v najhujših odnošajih; ko so nas najbolj potiskali k tlem, ko so nam odrekli pravico do golega življenja, — kam še do narodnega obstanka! — takrat je začel objavljati naša narodno-kulturna dokazila. Narodna?

nam, odkodi izvirajo rastlinske, živalske, geometrične in umišljene konfiguracije, omenja stik z živlenskimi pojavi, kaže, kako so se preobrazevale in v kaki obliki da so se ustalile. Prav tako tolmači tudi tehniko in tipična imena posameznih elementov.

To delo je dovršil prof. Sič brez vzorcev, na katere bi se bil mogel nasloniti. Ustvaril je možnost, da pokaže naš narod vsemu kulturnemu svetu bogastvo in svojstvo lastnega čuta in pojmovanja ornamentalnih oblik; nihče ne bode mogel odslej dalje zamolčavati našega kulturnega dela v preteklih dobah. Vsak narodopisec bo moral priznati, da so ti ornamenti star zaklad, ne pa šele sedaj zanešen med Slovence; Sič nam je odprl s tem delom nova vrata v zbor kulturnih narodov, s katerimi se moremo kosati tudi na tem polju. A ne le to. Začrtal je svojim sodobnikom tudi praktično pot, po kateri jim bo mogoče dospeti do pomlajenja in negovanja narodne umetnosti. »Naša dolžnost pa je, da dvignemo te zaklade in z njimi poživimo ljubezen do nekdanje narodne umetnosti. To zahteva od nas čut spoštovanja do naših trudoljubivih prednic in ljubezen do našega naroda in naše kulture!«

